

Anvisningar för användning av statlig ersättning för landstingens arbete med krisberedskap och civilt försvar

Innehållsförteckning

1. Inledning	3
1.1 Allmänna riktlinjer för användning av ersättningarna	3
1.2 Landstingens redovisning av kostnader	4
1.3 Uppföljning	4
2. Vad ersättningen för krisberedskap får användas till.....	5
2.1 Risk- och sårbarhetsanalys samt planering	5
2.2 Utbildning och övning	6
2.3 Rapportering.....	6
3. Vad ersättningen för civilt försvar får användas till	7
3.1 Kompetenshöjande åtgärder	7
3.2 Säkerhetsskydd.....	7
3.3 Krigsorganisation och krigsplacering	8
3.4 Ledningsansvar	8
3.5 Rapportering.....	9
4. Exempel på verksamhet som inte omfattas av statlig ersättning	10
4.1 Samhällsviktig verksamhet	10
4.2 Investeringar	10
4.3 Rakel-utrustning.....	11
4.4 Hantering av en händelse	11
4.5 Tjänsteman i beredskap (TiB)	11
4.6 Säkerhetsarbete som inte har koppling till krisberedskap eller civilt försvar	11

1. Inledning

Dessa anvisningar tydliggör hur de statliga ersättningarna enligt *Överenskommelse om landstingens arbete med krisberedskap och civilt försvar* (MSB DNR 2018-05682) får användas av ett landsting, för uppgifterna enligt lagen (2006:544) om kommuners och landstings åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap (LEH).

Överenskommelsen utesluter inte arbete med andra åtgärder avseende förberedelser inför extraordinära händelser i fredstid (krisberedskap) och höjd beredskap (civilt försvar) enligt LEH. I anvisningarna används genomgående benämningen landsting som avser såväl landsting som regioner.

1.1 Allmänna riktlinjer för användning av ersättningarna

De statliga ersättningarna betalas ut till landstingen enligt 5 kap 1§ LEH. Där framgår att landstingen ska få ersättning av staten för kostnader för förberedande uppgifter som de utför enligt 2 och 3 kap.

De statliga ersättningarna ska endast användas för att finansiera arbete med krisberedskap och civilt försvar enligt uppgifterna i överenskommelsen. Ersättningarna ska användas inom överenskommelsens period. Det är möjligt att inom överenskommelsens period spara en större del av ersättningen till kommande år i syfte att genomföra denna överenskommelsens uppgifter. Landstinget ska då ha en plan för hur ersättningarna ska användas kommande år.

Ersättningarna fördelas till landstingen i enlighet med de kriterier som framgår av överenskommelsen. Det är landstingen som ansvarar för att fördela ersättningarna inom landstinget så att uppgifterna kan utföras.

Landstingen bör bygga upp sin egen kompetens för arbetet med krisberedskap och civilt försvar och ersättningarna bör därför i första hand användas för att finansiera kostnader för egen anställd personal. Huvuddelen av ersättningen för krisberedskap och civilt försvar kan användas för personalkostnader. Personalkostnader kan fokuseras till en eller ett fåtal funktioner, till exempel beredskapssamordnare, men de kan även fördelas till flera funktioner i olika verksamheter som arbetar med uppgifterna i överenskommelsen.

Konsulter kan användas för tidsbegränsade uppgifter, till exempel utbildningar, insatser där specifik kompetens behövs, samt uppgifter där det kan vara en fördel att använda extern kompetens, till exempel en utvärdering av en händelse.

Om landstingen har frågor om vad ersättningarna får användas till bör landstingen i första hand vända sig till länsstyrelsen. Vid oklarheter ska länsstyrelsen kontakta MSB för avstämning. Länsstyrelsen ska även hålla MSB informerad inför större beslut och rekommendationer som rör användningen av ersättningarna eftersom besluten kan komma att påverka hur andra landsting kan använda ersättningarna.

1.2 Landstingens redovisning av kostnader

Landstingen ska senast 31 oktober varje år genom indikatorer rapportera sin generella krisberedskapsförmåga till länsstyrelsen, MSB och Socialstyrelsen. Landstingen ska vidare till länsstyrelsen, MSB och Socialstyrelsen 15 februari varje år redovisa hur ersättningen har använts och hur aktiviteterna har stärkt krisberedskapen och förmågan till civilt försvar. Underlaget ska användas för bedömning av landstingens arbete med uppgifterna i överenskommelsen.

Landstingen ansvarar för att vid uppföljning kunna redovisa hur ersättningarna har använts föregående år:

- Vilka uppgifter och aktiviteter har genomförts
- Vilka kostnader landstingen haft.

Kostnaderna ska kopplas till aktiviteterna.

MSB rekommenderar att kostnaderna för krisberedskap och civilt försvar särredovisas. Om kostnader inte kan särredovisas i ekonomisystemet behöver uppgifterna samlas in manuellt och sammanställas separat för krisberedskap respektive civilt försvar.

1.3 Uppföljning

Uppföljningen genomförs av MSB i samarbete med Socialstyrelsen och länsstyrelsen. Uppföljningen ska ske gentemot de uppgifter som landstingen har enligt LEH och som preciseras i överenskommelsen. Uppföljningen av krisberedskapen fokuserar på att landstinget har utfört sina uppgifter. Uppföljningen av arbetet med civilt försvar fokuserar på om landstinget påbörjat arbetet utifrån de prioriterade uppgifterna som beskrivs i överenskommelsen.

2. Vad ersättningen för krisberedskap får användas till

Hela den statliga ersättningen ska användas till uppgifter i LEH och enligt *Överenskommelse om landstingens arbete med krisberedskap och civilt försvar* (MSB DNR 2018-05682).

Huvuddelen av ersättningen bör användas för personalkostnader. Ersättningen kan användas för lönekostnader för personal med erforderlig kompetens som arbetar med uppgifterna i LEH, till exempel beredskapsschef, beredskapssamordnare, säkerhetssamordnare eller motsvarande, samt sådana kostnader som är kopplade till uppdraget. Personalkostnader kan fokuseras till en eller ett fåtal funktioner, till exempel beredskapssamordnare, men de kan även fördelas till flera funktioner. Ersättningen ska endast bekosta den del av tjänsten som avser arbete med krisberedskap enligt LEH.

2.1 Risk- och sårbarhetsanalys samt planering

Ersättningen får användas till:

- Det kontinuerliga arbetet med risk-och sårbarhetsanalys.
- Utvärdering av landstingets hantering av en inträffad kris.
- Arbetet med att ta fram och uppdatera planer.
- Arbete med kontinuitetshantering för landstingets samhällsviktiga verksamhet.
- För informationssäkerhet kan den statliga ersättningen användas för följande verksamheter:
  - Risk- och sårbarhetsanalyser avseende IT och informationssystem.
  - Kontinuitetshantering för IT.
- Studier och utredningsverksamhet som syftar att genomföra uppgifterna i överenskommelsen.
- Övriga analyser och planering för att stärka robusthet i landstingets samhällsviktiga verksamhet, exempelvis identifiera kritiska beroenden i samhällsviktig verksamhet där perspektivet höjd beredskap beaktas.
- Kostnader för frivilligorganisationer som deltar i arbetet med till exempel risk- och sårbarhetsanalyser eller annan planering.

- Deltagande i forskningsstudier, utbyten, referensgrupper, arbetsgrupper. Detta gäller under förutsättning att deltagandet inte redan har extern finansiering.
- Deltagande i regionala och nationella utvecklingsarbeten avseende krisberedskap. Exempelvis resekostnader för deltagande i MBS:s utvecklingsprojekt avseende krisberedskap.

2.2 Utbildning och övning

Ersättningen får användas till:

- Utbildning och övning av krishanteringsorganisationen för deras uppgifter i samband med extraordinär händelse. Här ingår även särskild sjukvårdsledning och TiB-funktion.
- Planering, genomförande och utvärdering av samverkansövningar på regional eller nationell nivå.
- Kompetensutveckling och övning för att bättre kunna samverka med andra aktörer med stöd av till exempel Rakel och WIS.
- Deltagande i eller anordnande av kurser, konferenser och nätverksträffar inom området krisberedskap.
- Utbildning och övning av tjänsteman i beredskap.
- Planering, utbildning och övning av krisstöd som syftar till att stärka landstingets förmåga att hantera extraordinära händelser.
- Utbildningar och övningar för kollektivtrafiken.

MSB förordar att i första hand välja utbildningar som genomförs i Sverige.

2.3 Rapportering

Ersättningen får användas till:

- Arbete med att rapportera indikatorer, åtgärder, inträffade händelser och redovisning av statlig ersättning.
- Arbete med att utveckla rutiner för hur landstinget i samverkan med andra aktörer ska utarbeta och kommunicera en samlad lägesbild vid en extraordinär händelse.

3. Vad ersättningen för civilt försvar får användas till

Hela den statliga ersättningen ska användas till uppgifter i LEH och enligt *Överenskommelse om landstingens arbete med krisberedskap och civilt försvar* (MSB DNR 2018-05682). Den statliga ersättningen ska endast användas för att finansiera arbete med civilt försvar. Huvuddelen av ersättningen bör användas för personalkostnader. Ersättningen kan användas för lönekostnader för personal med erforderlig kompetens som arbetar med uppgifterna i LEH, till exempel säkerhetsskyddschef, beredskapschef, beredskapssamordnare, säkerhetssamordnare eller motsvarande, samt sådana kostnader som är kopplade till uppdraget. Personalkostnader kan fokuseras till en eller ett fåtal funktioner, till exempel beredskapssamordnare, men de kan även fördelas till flera funktioner.

Avsnitt 3.4 ledningsansvar samt 3.5 rapportering avser främst de landsting som i överenskommelsen benämns som kategori 1. Det är landsting som ligger i eller i anslutning till militärstrategiskt viktiga geografiska områden i händelse av en säkerhetspolitisk kris eller krig. Övriga landsting som genomfört de prioriterade uppgifterna i överenskommelsen får använda ersättningen även för uppgifterna ledningsansvar och rapportering.

3.1 Kompetenshöjande åtgärder

Ersättningen får användas till:

- Deltagande i eller genomförande av utbildningar kopplade till civilt försvar och totalförsvar, för berörda funktioner inom landstinget.

Enligt målen i överenskommelsen är det minst landstingsstyrelsen, tjänstemannaledning och särskild sjukvårdsledning som ska genomgå utbildning för att få kunskaper om höjd beredskap och totalförsvar. Även andra funktioner inom landstinget kan behöva ges möjlighet till kompetenshöjande åtgärder.

MSB förordar att i första hand välja utbildningar som genomförs i Sverige.

3.2 Säkerhetsskydd

Ersättningen får användas till:

- Arbete med säkerhetsskyddsanalys.
- Arbete med att säkerhetspröva personal i landstinget.

- Utbildning av säkerhetsskyddschef och biträdande säkerhetsskyddschef samt andra funktioner i landstinget som behöver kunskap om säkerhetsskydd.
- Anskaffning av materiel som behövs för att kunna hantera uppgifter som omfattas av sekretess och som rör Sveriges säkerhet utan att de röjs, ändras eller förstörs. Det kan till exempel gälla säkerhetsskåp och datorer.
- Arbete med rutiner och att etablera en process för arbetet med säkerhetsskydd.

Om landstinget ser ett behov av att genomföra investeringar, utöver det som nämns i punkten ovan, för att exempelvis kunna kommunicera säkert kan delar av ersättningen användas till detta. Det skulle till exempel kunna gälla anpassning av lokaler för att säkerställa signalskydd. Landstinget ska dock prioritera arbetet med att etablera rutiner och processer för säkerhetsskyddsarbetet innan investeringar görs inom ramen för ersättningen.

3.3 Krigsorganisation och krigsplacering

Ersättningen får användas till:

- Deltagande i regionala och nationella arbetsgrupper om krigsorganisation och krigsplacering.
- Deltagande i utbildningar om krigsorganisation och krigsplacering som genomförs av regionala och nationella aktörer.
- Planering av landstingets krigsorganisation.
- Arbete med krigsplacering.
- Utbildning och information till deltagare i krigsorganisation.
- Kostnader för anpassningar av HR-system och andra administrativa åtgärder som kan krävas för arbetet med krigsplacering.
- Kostnader för samverkan med privata aktörer för planering som rör personalförsörjning, avtal, leveransförmåga och liknande kopplat till landstingets verksamhet vid höjd beredskap.

3.4 Ledningsansvar

Detta avsnitt avser främst de landsting som ligger i eller i anslutning till militärstrategiskt viktiga geografiska områden i händelse av en säkerhetspolitisk kris eller krig. Övriga landsting som genomfört de prioriterade uppgifterna i överenskommelsen får använda ersättningen även för uppgifter rörande ledningsansvar.

Ersättningen får användas till:

- Utbildning och övning av landstingsstyrelsen i rollen att under höjd beredskap ansvara för landstingets ledning.
- Medverkan i utbildningar och övningar som anordnas av länsstyrelsen, samt deltagande i övning anordnad av annan statlig myndighet.

Socialstyrelsen och Trafikverket har möjlighet att söka kompletterande 2:4-medel för landstingens deltagande i större övningar som gäller civilt försvar, till exempel TFÖ 2020.

3.5 Rapportering

Detta avsnitt avser främst de landsting som ligger i eller i anslutning till militärstrategiskt viktiga geografiska områden i händelse av en säkerhetspolitisk kris eller krig. Övriga landsting som genomfört de prioriterade uppgifterna i överenskommelsen får använda ersättning även för uppgifter rörande rapportering.

Ersättningen får användas till:

- Införandet av tilldelat tekniskt system för informationsutbyte, det vill säga framtagande av rutiner med mera.
- Införandet av rutiner för rapportering av lägesbilder.

4. Exempel på verksamhet som inte omfattas av statlig ersättning

Nedan följer exempel på verksamhet som inte får finansieras av ersättningarna enligt *Överenskommelse om landstingens arbete med krisberedskap och civilt försvar* (MSB DNR 2018-05682).

4.1 Samhällsviktig verksamhet

Ersättningarna ska **inte** användas för följande:

- Drift och underhåll av landstingets samhällsviktiga verksamhet.
- Provdrift av landstingets reservel avseende samhällsviktig verksamhet.

4.2 Investeringar

Utgångspunkten är att ersättningarna ska användas för uppgifterna i överenskommelsen. Landstingets uppgifter omfattar inte att genomföra investeringar. Vissa undantag finns för ersättningen för civilt försvar, där inköp av till exempel säkerhetsskåp kan vara aktuellt. Däremot kan en slutsats av till exempel en risk- och sårbarhetsanalys vara att landstinget behöver reservkraft. Reservkraften ska då finansieras med landstingets egna medel och inte med den statliga ersättningen för LEH. MSB avser framöver att återuppta möjligheten för landsting att söka medfinansiering för investeringar i sjukhusens funktionssäkerhet. Detta gäller under förutsättning att det finns finansiella och andra förutsättningar för detta. För landstingets ledningsplatser har landstingen redan möjlighet att söka medel för en del av kostnaden från MSB i särskild ordning.

Om landstinget efter att ha fullgjort uppgifterna i överenskommelsen har medel över, är det möjligt att använda dessa för vissa begränsade investeringar. En förutsättning är att investeringen tydligt stärker krisberedskapen eller det civila försvaret. Investeringen ska tydligt kunna redovisas vid uppföljning. Vid större investeringar och osäkerheter ska länsstyrelsen konsulteras innan investeringen görs.

Ersättningarna ska **inte** användas för följande:

- Investeringar där kostnaden inte står i proportion med vad som kommer att uppnås eller om investeringen innebär att landstinget inte kommer att kunna fullgöra sina uppgifter enligt överenskommelsen.
- Investeringar och utrustning avseende landstingets ledningsplats.
- Investeringar för att stärka den generella IT-säkerheten.

- Investeringar i reservkraft.

4.3 Rakel-utrustning

Ersättningarna ska **inte** användas för följande:

- Inköp av teknisk utrustning.
- Rakel-abonnemang för verksamheter, exempelvis ambulanssjukvård, som i sitt dagliga arbete använder Rakel.

Däremot får ersättningen användas för att betala Rakel-abonnemang för krisberedskapsfunktioner, exempelvis beredskapssamordnare och TiB.

4.4 Hantering av en händelse

Ersättningarna ska **inte** användas för följande:

- Personalkostnader och inköp av materiel kopplat till hantering av händelser.

4.5 Tjänsteman i beredskap (TiB)

Ersättningarna ska **inte** användas för följande:

- Personalkostnader för TiB och liknande beredskapsfunktioner.

Däremot får ersättningen för krisberedskap användas för utbildning och övning av TiB-funktionen.

4.6 Säkerhetsarbete som inte har koppling till krisberedskap eller civilt försvar

Ersättningarna ska **inte** användas för följande:

- Personalkostnader eller generella tekniska hjälpmedel som till exempel dator, skrivare eller projektor som inte har någon koppling till uppgifterna i LEH och överenskommelsen.
- Generellt säkerhetsarbete, till exempel lås och larm, som inte är särskilt kopplat till det säkerhetsskydd som krävs för arbetet med civilt försvar.
- Utbildning om hot och våld mot tjänstemän och förtroendevalda.